

esserede Holdere. Udgifterne var nu nedsat, saa at Bladet til Nød kunde bære sig ved Hjælp af Statens Tilskud, og Bladudvalget havde overtaget Reaktionen med Taleren som ansvarlig Redaktør. Hun opfordrede Medlemmerne til at læse Bladet, tale om det i deres Kreds og skrive i det. Smaa Meddelelser om, hvad der foregik i de forskellige Egne af Landet, vedrørende Kvindesagen var velkomne og kunde fra „Kvinden og Samfundet“ gennem det nationale Kvinderaads Presseudvalg flyde sammen med hele den levende Strøm, som det var dette Udvalgs Opgave at skabe mellem Sagens Venner i alle Lande. En yderligere Nedsættelse i Udgifter kunde kun tænkes ved, at man inddrog Tillæget, og Taleren opfordrede Medlemmerne til at ytre sig om, hvorvidt dette var hensigtsmæssigt.

Fru StampeFeddersen, Frk. Anne Bruun og Fru Schou hævdede, at Tillægets Indhold laa ganske udenfor Kvindesagens Formaal; den sidste citerede endog i den Anledning Lovene, hvori det hedder, at Kvindesamfundets Formaal er at forbedre Kvindens Stilling i Familien, Samfundet og Staten. Sagfører Christensen, Aarhus, hævdede derimod, at Bladet maatte skrives for den store Mængde. Saa længe dette ikke skete, maatte det betragtes som et dødfødt Foretagende.

Anne Bruun: Et Foretagende, som har levet i 17 Aar, kan vel ikke kaldes dødfødt; ogsaa hun ønskede, at Bladet skulde skrives populært; men det skulde holde sig til de store Spørgsmaal i Kvindesagen. Man vilde overlade til Redaktøren at ordne denne Sag.

Beretning om Husmødreforeningen.

Denne Forening og dens Forhold, mente Anna Hjort man saa nogenlunde kendte gennem Bladet. Den havde 1. Aar udsendt 15 Læringer, 2. Aar 12, 3. Aar 18, og nu 1. Maj 21. Den opretholdes ved aarlige Bidrag paa 2 Kr. Da enkelte af de oprindelige Medlemmer er døde, og enkelte andre udtraadte, saa paa-skønner jeg meget hver Gang et nyt Medlem melder sig. Planen for Udgifterne er for Øjeblikket, at der bruges omtrent 300 Kr. aarlig. Det er nu heldigt, at de ydre Forhold er lidt rolige, thi i de indre Forhold er der brusende Bølger. Men dette Kampliv er jo det interessanteste, naar man har Troen paa, at der virkelig kan udrettes noget ved at tage Kampen op. Man kan møde en utrolig Fordringsfuldhed hos Børnernes Forældre, en Mistillid, skønt de dog frivillig har søgt den Vej til Op-lærelse for deres Børn, en Lethed til at bryde Aftaler, saa snart et forkælet Barn taber Taalmodigheden. Saadanne forkælende Forældre har gjort de største Vanskeligheder baade paa Lærepladser, hvor Husmoderen med Taalmodighed har stridt med Lærlingen, og jo værst paa de enkelte Steder, hvor Husmoderen har ligesom tabt Taalmodigheden og har sat som det vigtigste, at hun fik Nytte af Barnet.

Men der har været Fremgang til Forstaaelse i de 4 forløbne Aar — Tillid til Foreningen kommer mere frem under vore Samtaler — Tonen bliver mindre krigerisk i de Breve, jeg modtager — hvert Aar skriver jeg mindst 150 Breve til Skoler, Hjem og Lærepladser og faar vel halvt saa mange igen — og de forkælende Forældre, der bryder Aftaler, synes at blive færre hvert Aar. Mange af dem forstaaar efterhaanden, at det ikke er nedværdigende, at deres Barn lærer at malke en Ko, samtidig med at det nyder det styrkende Landliv — og Lærepladserne gaar ogsaa ind paa at opmuntre det lærvillige Barn med en lille Løn — 1ste Maaned Prøvemaaned, 2den Md. 1 Kr. i Løn, saa 2 Kr., saa 3, saa 4, saa 5 Kr. maanedlig o. s. fr. Aaret ud, saa at Lærlingen faar 15 Kr. for Sommeren og 30 Kr. — naar hun er bleven flinkere — for Vinteren til at holde sit Tøj i Orden med.

Mig er det mere og mere klart, at naar vi har fundet paalidelige Husmødre, saa maa vi betro dem frit at ordne Lærlingens Arbejde, skønt Forældrene af og til anklager mig for Uretfærdighed, fordi mine Pladser ikke er ens. Husmødrene har som

sagt den Ære, at Foreningen er opkaldt efter dem.

Men ved Siden af det nedtrykkende, der kan være af og til ved dette Arbejde, saa er lykkeligvis dog det løftende det fremherskende ved denne Gerning, og De vil maaske bedst kunne forstaa mine Glæder, naar de hører Brudstykker af de Breve, jeg modtager: — og de Brevstumper, hvormed Frk. Hjort ledsagede sin Beretning, var da ogsaa godt egnede til at belyse baade Sagens Vanskeligheder og dens mange fortræffelige Sider.

Fru Strandbygaard ønskede, at Pigerne kunde blive paa deres Læresteder i flere Aar. Dette kunde lade sig gøre, oplyste Frk. Hjort, og hun saa det gerne, endskønt hendes eget Arbejde derved forøgedes.

Husmoderskolen.

Fru Birgitte Berg Nielsen, der er Moder til Husmoderskolen, var forhindret fra at møde, men havde sendt en Redegørelse, hvorefter vi gengiver følgende:

Kultusminister Christensen havde henvist Sagen til Landbrugsministeren, da han mente, at en Skole for Husøkonomi naturligt hørte hjemme paa Landbohøjskolen. Her var man ogsaa stærkt interesseret i Sagen. Ved Finanslovens første Behandling havde Blem opfordret Landbrugsministeren til at fremkomme med Forslag til Spørgsmaalets Løsning. Ministeren fandt dog ikke Anledning til at fremme Sagen. Der maatte da tages fat for fra. Jeg skrev et Andragende til Folketinget om Oprettelse af en Statsskole for Husøkonomi. Det fik Finansudvalgets enstemmige Anbefaling og blev nu igen af Tinget henvist til Landbrugsministeren.

Skolen er dyr; den vil kræve en Byggekapital af 50,000 Kr. og 15—20,000 til den aarlige Drift. Men Sparsommelighed vil i denne Sag — som Blem sagde i Tinget — være at spare paa Skillingen og lade Daleren løbe. Det er en Folkeoplysningssag af højeste Vigtighed, at der bliver uddannet Lærere til de mange Kursus i Husøkonomi, som allerede er oprettet ved privat Initiativ.

I Aar er 3 unge Kvinder gaaede ind paa Landbohøjskolen for at uddanne sig i Husøkonomi samtidig med, at de arbejder paa den subrske Husmoderskole. Ogsaa paa „Statens Kursus“ undervises der i Fag. Alt dette peger henimod en selvstændig Institution, der kan give Uddannelsen i det vigtige Fag helt og fuldt.

Fru B. N. takker de Medlemmer, som har sendt hende deres Husholdningsregnskab og beder endnu flere gøre dette.

Dernæst fulgte de Beretninger, som skulde afgives af Dsk. Kvsfds. Repræsentanter i andre Foreninger. Man naaede ikke helt igennem før næste Dag, men vi skal dog her følge Programmet. Det meste af hvad der meddeltes er ikke nyt for vore Læsere, og vi kan derfor tage det nogenlunde let med Gengivelsen.

Eline Hansen fortalte om Dansk Kvinderaad. Raadet tæller 17 Foreninger og 18 Enkeltmedlemmer. Lovene byder, at den ene Forening ikke maa øve Tvang overfor den anden. Dette fortolker man her saaledes, at man har Ret til at optage Arbejdet for en Sag, naar ingen Forening nedlægger Indsigelse derimod. Det Andragende om Barselhjælp, man havde indgivet, var saaledes undertegnet af 12 Foreninger indenfor og 30 udenfor Kvinderaadet.

Man havde gjort et ret betydeligt Arbejde for Spørgsmaalet om vanartede, vanrøgtede og forsømte Børn (Frk. Blom, Fru Nørland og Fru Svendsen) og havde overbragt Justitsministeren et Andragende om, at Omsorgen for disse maa formes saaledes, at den kan virke mere forbedrende end straffende, samt at der maa optages Kvinder saavel som Mænd i de eventuelle kommunale Raad, der maatte faa med denne Sag at gøre.

Et Udvalg havde undersøgt et Forslag om, at der skulde startes en Andelsforretning for Kjølesyning, Overstykker og Drengedragter, men var kommen til den Overbevisning, at det foreliggende Forslag ikke vilde være gennemførligt.

Til det internationale Udvalg for Kvindens familieretlige Stilling var der af Fru Berg Nielsen udarbejdet en Oversigt over danske Forhold, som paa Tysk var tilstillet Frau Stritt.*)

*) Dette Arbejde vil om kort Tid blive optaget i Kv. o. S.s Tillæg.

En Beretning om Valgretsforholdene i Danmark var ved Fru Norrie sendt til Stemmeretskongressen i Washington.

I Øjeblikket var det mest interessante det Møde, som skal holdes her i Danmark af hele det internationale Raads Forretningsudvalg. Man vil give alle de under Dsk. Kvinderaad hørende Foreningers Medlemmer Lejlighed til at komme sammen med de udenlandske Damer og indbyder dem til at møde 9. Juli Aften i den engelske Klub. De vil her møde Raadets Formand May Whright Sewall og foruden hende andre bekendte Kvindesagsvenner fra forskellige Lande. Sagtens ogsaa svenske, norske og maaske finske Venner.

Kvindernes Bygning Repræsentant, Caroline Hansen Herding, var ikke mødt selv; man savnede hendes muntre Stemme og gode Haandslag. Hun meddeler:

Med „Kvindernes Bygning“ staar det ligesom i Fjor. I Aarets Løb har der været Spørgsmaal om at købe en gammel Ejendom og et Forslag om at bygge en ny, men begge Dele har vist sig ved nøjere Beregning, at overstige vore Kræfter, idet vi jo ikke kan købe som private Folk og udnytte Ejendommen paa alle mulige Maader, men maa have de kvindelige Foreninger for Øje og særligt det at holde en stor Sal, og det er vi kommet paa det Rene med, at en Etage med en stor Sal, kan ikke betale sig, selv om den lejes ud hver Aften; . . . derfor staar det os klart, at „Kvindernes Bygning“ maa eje en Kapital for at bære en Del af Udgifterne, i det mindste for Salens Vedkommende. . . . Men vi ved-bliver at søge og haaber ogsaa, at det skal lykkes os at faa en central beliggende Bygning eller Grund. Saa stort som vi havde tænkt os at gøre det, naar vi havde samlet 300 Tisinde Kroner, kan det jo ikke blive, men da vi nu kun har samlet 1/4 af den tænkte Kapital, saa falder det jo temmelig rimeligt, at vi ogsaa kun kan faa 1/4 af den tænkte Bygning, og da det jo først og fremmest er Foreningslokaler og et Par Foredragsale, som vi trænger til, saa er det vor Tanke at begynde med dette, saasnt vi kan finde noget, der passer os.

Til Bestyrelse valgtes Fru Nanna Liebmann, Fru Josephine Nyrop, Fru Krarup Schmidt, Frøken Thora Davidsen, Frk. Soffi Christensen og Frk. Marie Madsen, Holstebro.

Fru Louise Nørland meddeler — desværre ogsaa kun skriftlig — paa Valgretsudvalgets Vegne, at man paa alle Maader har søgt at paavirke Ministeriets Medlemmer og — som bekendt — ogsaa fundet aabent Øre hos saavel Ministeriets Chef som flere af de andre Ministre. Endvidere er der afholdt 2 offentlige Møder i Vinterens Løb. Et med Frk. Gina Krog fra Kristiania som Taler, et i Rømersgade med Folketingsmand A. C. Meyer, Frk. Andrea Nielsen og Louise Nørland som Taler. Til begge Møder var Rigsdagens Medlemmer indbudte og ikke faa var mødt. Vi ser ingen anden Vej, end den bestandig at minde Regering og Rigsdag om vore Krav — indtil man hører os. Og saa, mens vi venter, dygtiggøre os selv — ikke til at blive et enigt Vælgerkorps, som uforstaaende Sjeløse mener, vi skal være, men til et Vælgerkorps, der har Forstaaelse af og om Kommunens Anliggender, hver ud fra den rent menneskelige Opfattelse, vi har af disse Spørgsmaal, en Opfattelse, der naturligvis, naa vi er Personligheder, vil være lige saa forskellig som blandt Mændene.

Det offentlige Møde.

Salen, der vel kunde rumme indtil 300 Mennesker, var mere end fyldt af en stærkt interesseret Tilhørerkreds. Man sang „En Stormvind gaar over Jorden“ med Benyttelse af en lille Sangbog, lavet til Kredsens, som vist let kan erhverves ogsaa af andre af Dansk Kvindesamfunds Kredse. Dernæst holdt Eline Begtrup et Foredrag om Ilia Fibiger, der er vanskeligt at gengive, men ogsaa interessant nok til at vi vil forsøge det. Det var I. F., der havde aabnet Adgangen til Sygepleje for dannede Kvinder her i Landet, ligesom det ogsaa var hende, der havde begyndt det første Børnehjem. Her kunde kun gives en flygtig Skitse af hendes Liv. Hendes Fader stammede paa mødrene Side fra Tordenskjolds Peder Grib, af ham lærte Børnene Fædrelandskærlighed, fra ham havde Ilia sit Heltemod. Fra Moderen, som var af norsk Herkomst, arvede hun sin tungsindige, lidenskabelige Natur.

Forældrene var overmaade forskellige. I et harmonisk Ægteskab kan dette være lykkeligt for Børnene, i hvem Forældrene da elsker hinandens Ejendommeligheder. Men naar der er

Uoverensstemmelse mellem Forældrene, og disse møder de uforenelige Mod-sætninger igen i Børnene, da gaar det sædvanlig haardt ud over disse. Fibigers havde allerede som Forlovede følt, at de ikke passede sammen. Efter 31 Aars Ægteskab skiltes de.

Dog elskede Børnene deres Hjem, dette Hjem, „saa fejlfaldt og saa skønt, at Mindet om det straalte som et Julelys“.

De højt begavede Børn var stærkt knyttede til hinanden, de beundrede hinanden. Den yngre, Mathilde F., kendt under Forfatternavnet Clara Rafael, har været meget paavirket af Ilia. Denne voksede op til en slank Skønhed med Øjne, der, skønt nærsynede, dog var klare som Stjerner. Ved Aaret 1834 kom der til dem som Brødrenes Ven den unge Osvald Marstrand; da var Ilia 17 Aar og han 22. Og det blev ham, hun bandt sit Hjerte til for hele Livet. Han var af de Mænd, som Kirkegaard betegner som den „byronske Type“, fuld af Vid og bitter Selvironi, der synes at dække over et Hjerte, bærende al Verdens Smerte. Dette Ideal har altid en dragende Magt over unge Piger; for Ilia blev det en Kærlighed, der varede til hendes Død. Han forlovede og giftede sig aldrig. „For mig er død den eneste Kæreste, jeg nogensinde har haft“, skal han have sagt ved sin Moders Død. I 1849 var han med ved Eckernførde og sprang i Luften med Kristian den 8de.

Et Vidnesbyrd om, hvor trofast hun bevarede hans Minde er det, at hun indviede sin første Bøj til ham, og et udbødt Pige-barn, hun tog til sig, kaldte hun Osvalde Adolfe efter sin Ven og sin kæreste Broder.

Hendes Forældre skiltes 1843, Aaret efter døde Moderen. Ilia havde været hendes et og alt, og i den sidste Tid havde hun været som en Moder for sine yngre Søskende; overfor dem viste hun sig, trods al den Sorg og Bekymring, der tyngede hende, som Clara Rafael beskriver hende, som det rolige, livsfrie, glade om end ikke muntre Menneske, der var sine nærmeste til saa megen Støtte.

Johannes Fibiger siger derimod om hende: Jeg har set hende med Tung-sindet over sig uden at finde Rede for sine Tanker, Maal for sit Liv; og i sine Vers henvender hun „sit voldsomme Hjerte aldrig paa Jorden forstaaet“ til Gud.

I Digtingen kunde hun give sine Følelser Luft, „selv om hun kunde blive 17 Aar for det og have al Livets Herlighed i Vente vilde hun dog ikke ødelægge sine digteriske Arbejder, hun var sig selv ved dem. Og hun er saa sand i dem, saa helt sig selv. „Jeg er kvindestolt som faa, deri ligger min Digterstyrke“. Men andetsteds siger hun aabenhjertig: „Jeg er vis paa, at en Kvinde ikke kan digte“; og hun klager senere: „Jeg som er skabt til at være mig selv, jeg maa nøjes med at digte“.

Hun læste Søren Kierkegaards Skrifter, og i Begyndelsen oprørtes hun over hans stærke Krav. Men efterhaanden som hun fordybede sig i ham, blev hun hans Discipel, maaske har han aldrig haft nogen bedre. Hun førte Søren Kierkegaards Lære ud i Livet. Hun havde af Naturen en stærk Skønhedstrang. Men hun lærte at kun personlig Sandhed i Længden fører til personlig Skønhed, og at „Skønhed med et lille Knæk i Sandheden dur ikke“. Hun levede sig fra Æstetiker til den handlende Etiker og sluttelig til oprigtig Kristen.

Da København i 1853 hjemsøgte af Kolera, meldte hun sig en Aften ved Alm. Hospital, og da hun kunde undværes der, gik hun lige saa stille og ubemærket, som hun var kommen. Nogen Tid efter gjorde man hende til Overvaagekone ved Frederiks Hospital, og som saadan virkede hun i en Række Aar. Men saa kom der en Tid, da hun følte, at hun ikke her kunde være sig selv, ikke leve for sin inderste Trang, da grundede hun det første Børnehjem, og her levede hun som den fattigste Kvinde mellem sine 9 Plejebørn. Det ejendommelige ved hende er ogsaa det, at hun synes at have ment med sit Livs Arbejde, at det ikke alene var for hende selv, men ogsaa for den elskede, hun levede. Hun glemte ham jo aldrig. Han som døde saa tidlig, som fik saa lidt ud-